

mobsatte Mening. For mig staaer det klart, at den Ret, som er givet i Paragraphen, som den her er foreslaaet, virkelig er en stor og betydningsfuld Ret. Det er ganske rigtigt, at det er ikke en Ret, som man just kan tage og føle paa og sige: see det er nu en rigtig god Rettighed, der under alle Omstændigheder kan gjøres gjældende. Det er en moralsk Indflydelse, der gives igennem Paragraphen, men at det har en overordentlig stor Betydning, det er jeg overbevist om, at Ingen vil være mere villig til at anerkende end den ærede Lændsþingsmand. Vi ere i Ministeriet ikke ubekjendte dermed. Det er allerede brugt i en Række af Aar, at man saa at sige uden Undtagelse har hørt Communalbestyrelserne, Skoledirectionerne, Skolecommissionerne ved Besættelsen af ledige Rædets-embeder; man giver dem Leilighed til at ytre sig i Anerkjendelse af, at de Folk, der betale Bøererne, og hvis Børn skulle undervises af Bøererne, have et naturligt Krav paa at faae en vis Indflydelse paa disses Valg, og jeg kan forfikkre den ærede Lændsþingsmand, at naar han faae den Indflydelse, det har havt paa Besættelsen af disse Embeder, vilde han finde, at det er en betydelig Indflydelse. Jeg vil ikke sige, at Indstillingerne i alle Tilfælde ere bleevne fulgte, men uden at have bestemte Tal for mig, er jeg dog temmelig overbevist om, at i de 2/3 af samtlige Tilfælde ere Indstillingerne tagne til Følge; det er jeg temmelig overbevist om efter det Indtryk, som disse Sagers Behandling har gjort paa mig. Det er Noget, som i og for sig ikke vilde være glædeligt, dersom man vilde miskjende Betydningen af denne moralske Indflydelse, af den Indflydelse, som blot optræder med Ansæts Magt i disse Forhold. Der udviller sig heraf efterhaanden en Sædvane, der ofte viser sig at have en langt større Kraft og Betydning end skrevne Bestemmelser. Jeg er overbevist om, at naar vi see hen til, hvorledes det konstitutionelle Liv har udvillet sig i de Lænde, hvor det har slaet de dybeste Rødder, vilde vi see, at de Friheder, der ere gaaede saaledes over i Blodet, at Ingen vil tænke paa at berøve Folket dem, langt mere vil berøve paa Sædvane end paa skrevne Bestemmelser. Under-

sig blot den engelske Pressefrihed, og De vilde finde, at Sædvaneretten spiller en langt større Rolle end Lovens Bogstav.

Jeg kan nu imidlertid ikke i og for sig finde Betænkkelighed ved det stillede Endringsforslag, naar det begrænses saaledes, som jeg har foreslaaet det, men saa veed jeg heller ikke, hvorfor det skulde være nødvendigt at klippe et Stykke af det af mig stillede Underændringsforslag. Hvad er det, der interesserer Menigheden, det er, at dersom der er visse bestemte Personer, som den har Noget imod, at den saa kan erklære sig imod dem; men vil det være rimeligt, at der i Reglen er flere end det Antal, som er nævnt i mit Underændringsforslag; skulde der i Regelen være flere end 3 iblandt Ansøjerne, om hvilke Menigheden vilde sige: den og den og den Mand vilde vi erklære os bestemt imod? Jeg finder det lidet sandsynligt, og ialtfald vilde den allerede derigjennem kunne udøve denne mere massive Indflydelse, som har sin Betydning. Vi kende godt den Maaade, hvorpaa en saadan Valgret benyttes; vi have ingen rigtig Erfaring i saa Henseende fra den Maaade, hvorpaa Communerne benytte deres Indstillingsret med Hensyn til Skoleembederne. Den ærede Forslagsstiller, som er saa vel bevandret i disse Forhold, kender det uden tvivl saa godt som jeg; han veed, at der er stor Alagt hos Sogneforstanderskabene, naar de gjøre deres Indstilling. Man maa ikke troe, at de pille de 3 Mand ud, som efter deres Skjøn fortjene at komme i Betragtning. Nei, de tage En, som de helst vilde have, og to Andre, som ere langt mindre kvalificerede end denne En, som de helst vilde have. Det vil vist Ingen benægte, at det skeer overordentlig hyppig saaledes; thi saa ere de sikre paa, at den, de egentlig vilde have, bliver valgt. Dette er Noget, vi kende. Nu frygter jeg for, at det Samme kunde paa en lignende Maaade bruges, dersom Menighedsraadet fik Lov til saaledes at hugge et Mærke paa ret mange af Ansøjerne, hvorved de saa være forsvundne. Der kunde da ikke mere være Tale om dem, naar der var sat dette Dødsstempel paa dem ved denne bestemte Erklæring. Naar de nu vilde have En, som stod langt nede i Rækken af de Qua-